

**PROIZVODNJA MLIJEKA I GOVEDINE U EUROPSKOJ UNIJI
I ZNAČAJKE ZAKONODAVSTVA IZ TOG PODRUČJA****K. Meyn****Sažetak**

Oko dva milijuna uzgajivača stoke u EU proizvode 27 posto mlijeka i 15 posto govedine svijeta, te ostvaruju 30 posto prihoda koji se ostvaruju od proizvoda u okviru tržišne administracije EU. Većina proizvodnih jedinica su obiteljska gospodarstva čija veličina naglo raste, dok im broj opada zahvaljujući povećanju produktivnosti, te u novije vrijeme uvedenim kvotama. Trend potrošnje mlijeka i mliječnih prerađevina je blago pozitivan, dok je za govedinu negativan, uglavnom zbog situacije s kravljim ludilom - BSE. Oko 10 posto proizvodnje mlijeka i 18 posto proizvodnje govedine izvozi se, ali uz znatnu financijsku potporu. Daljnjom liberalizacijom pristupa na tržište EU ne očekuje se povećanje uvoza mliječnih proizvoda, već govedine. EU bi mogla postati konkurentna na svjetskom tržištu mlijeka. Budući da se proizvodne cijene uzgajivača stoke u EU približavaju razinama cijena na svjetskom tržištu, bit će im potrebno isplaćivati premije - posebno za govedinu - kako bi opstali.

Ključne riječi: stoka, mlijeko, govedina, EU, tržište, izvoz, uvoz, zakonodavstvo

Uvod

Već u grčkoj i rimskoj mitologiji govedo ima važnu ulogu. Međutim, u Europskoj Uniji danas stoka je najvažnija grana, koja doprinosi oko 30 posto poljoprivrednih prihoda podložnih tržišnoj administraciji. Uz žitnu politiku, mjere za govedinu i mlijeko su najvažnije komponente Zajedničke poljoprivredne politike Europske Unije (Common Agricultural Policy - CAP).

U svojim počecima prije četrdesetak godina, Europska ekonomska zajednica naglašavala je među dogovorenim ciljevima

- snabdijevanje potrošača hranom koja potječe iz Zajednice
- osiguravanje primjerenih prihoda obiteljskim gospodarstvima - koja su prevladavala u svih šest država osnivača EEZ (Beneluks, Francuska, Italija, Zapadna Njemačka).

Rad je priopćen na V. međunarodnom simpoziju "Stočarski znanstveni dani" u Opatiji, rujna 1997. godine.

Dr. Klaus Meyn, Njemački savez uzgajivača domaćih životinja (ADT), D-53113 Bonn, Adenauerallee 174, Njemačka.

Tijekom godina ova slika je doživjela promjene

- prvo, u EEZ je došlo do pomaka od deficita hrane ka višku hrane
- drugo, strukture poljoprivrednih gospodarstava u nekim od novih zemalja članica (Velika Britanija, dijelovi Španjolske i Portugala, Istočna Njemačka) razlikovale su se od onih u zemljama osnivačima, čime je oslabilo značenje ideje o obiteljskim gospodarstvima

- treće, briga o zaštiti okoliša, te politika potpore uzgoja stoke na otvorenom dobili su na značenju

- četvrto, smanjilo se značenje poljoprivrednog sektora u cjelini, kao i spremnost ljudi zaduženih za donošenje mjera za subvencioniranje poljoprivrede

- peto, EU smanjuje izvozne potpore, što je posljedica sporazuma sa Svjetskom trgovinskom organizacijom (World Trade Organization – WTO).

Stočarska industrija u EU, iako propisana tekućom politikom EU, ušla je u fazu naglih strukturalnih promjena, prilagođavajući se tehničkom napretku i liberalnijim tržištima budućnosti. Veličina stada se povećava, broj proizvođača se smanjuje - naročito mliječnih krava, a proizvodne cijene padaju. Izgledi proizvođača stoke u EU za postizanje međunarodne konkurentnosti čini se da su bolji u proizvodnji mlijeka nego mesa.

Proizvodnja stoke u EZ

Populacija goveda u EZ, nakon što se Zajednica povećala na 15 zemalja članica, ostala je relativno stabilna s oko 85 milijuna grla, pri čemu mliječna stoka stalno opada 1-2% godišnje zahvaljujući povećanoj mliječnosti krava u uvjetima kvota, a nadomještava ju specijalizirana stoka za meso (tablica 1). Godine 1996. omjer mliječnih krava i "drugih" goveda - a to je većinom tovnna junad - bio je manji od 2:1, dok je u EEZ s 9 članica prije 15 godina taj omjer bio 4:1. No, u međuvremenu, kvote su uvedene i za premije na tovnu junad, tako da više gotovo i nema mjesta za ekspanziju.

Oko 2 milijuna poljoprivrednih proizvođača u EU drži stoku. Velika većina njih su mala i srednja obiteljska gospodarstva s prosječnom veličinom stada od 7 grla u Portugalu do 84 grla u Ujedinjenom kraljevstvu, s prosjekom od 42 grla po gospodarstvu u EU 1993. godine (tabela 2). Najmanja govedarska gospodarstva nalaze se u mediteranskim zemljama članicama koje uključuju Portugal, Grčku, Španjolsku i Italiju; stada srednje veličine evidentirana su u Irskoj, Njemačkoj, Francuskoj, Belgiji/Luksemburgu i Danskoj; a stada veće prosječne veličine registrirana su u Nizozemskoj i u Ujedinjenom kraljevstvu. Takvi nacionalni prosjeci prikrivaju neke od specifičnih osobina ove proizvodnje u pojedinim zemljama članicama, npr. postojanje većinom velikih stada u bivšoj komunističkoj Istočnoj Njemačkoj, na suhoj mediteranskoj strani Španjolske i dolini rijeke Po u Italiji. Osim toga, na mliječnim gospodarstvima u Ujedinjenom kraljevstvu uglavnom rade najamni radnici.

Tabela 1. - BROJ GOVEDA U EU (15), 1996. (1.000 GRLA)
 Table 1. - CATTLE POPULATION IN THE EU (15), 1996. (1.000 HEAD)

Zemlja Country	Ukupno Total	Mliječne krave Dairy cows	Dojne i druge krave Suckler and other cows
Austria*	2.272	698	213
Belgium/Lux.	3.283	693	548
Denmark	2.052	697	122
Finland*	1.150	396	30
France	20.563	4.562	4.164
Germany	15.686	5.185	675
Greece	531	195	215
Ireland	6.757	1.272	1.063
Italy	7.390	2.125	675
Netherlands	4.365	1.642	85
Portugal	1.311	362	286
Spain	5.627	1.293	1.616
Sweden*	1.747	478	150
UK	11.345	2.509	1.794
EU (15)	84.079 ✓	22.107 ✓	11.636 ✓
EU (15) 1991	86.900	24.500	9.700
% promjena - % change 96:91	-3,2	-9,8	20,0

* još nije članica EU u 1991.

* not yet member of EU in 1991.

Mliječno govedarstvo se naglo razvija u smjeru specijaliziranih farmi s 80 i više krava, uz primjenu tehnologija kojima se štedi rad, kao što su otvoreni uzgoj i izmuzišta.

Proizvodnju mesa, s druge strane, karakterizira mnoštvo malih proizvođača - ili bivših mliječnih stočara koji su ekstenzivirali svoje poslove i/ili honorarnih stočara koji svoj glavni prihod ostvaruju izvan poljoprivrede. U EU postoji svega nekoliko velikih specijaliziranih farma za uzgoj toвне stoke.

U odnosu na ljudsku populaciju, stoka je najvažnija u manjim zemljama članicama na sjeverozapadu Europe i u alpskom području, što uključuje Irsku, Nizozemsku, Dansku, Belgiju, Luksemburg i Austriju. Pored toga, Francuska i Njemačka proizvode više mesa i mlijeka od domaće potražnje. Nasuprot tome, mediteranske zemlje članice, izuzevši Španjolsku, te Ujedinjeno kraljevstvo imaju relativno malo stoke u odnosu na svoje stanovništvo, tako da su glavni uvoznici govedarskih proizvoda unutar EU.

Tablica 2. - PROSJEČNE VELIČINE STADA U EU (GRLO) 1993.
Table 2. - AVERAGE HERD SIZES IN THE EU (HEAD) 1993.

Zemlja Country	Goveda Cattle	Mliječne krave Dairy cows	Ostale krave Other cows
Belgium/Lux.	64	29	17
Denmark	65	40	9
France	58	27	19
Germany	49	24	10
Greece	12	6	9
Ireland	41	27	10
Italy	27	16	9
Netherlands	80	42	9
Portugal	7	4	5
Spain	20	9	12
UK	84	69	23
EU (12)	42	21	14

Mliječna industrija

Proizvodnja mlijeka

U EU drži se oko 22 milijuna mliječnih krava, što proizvode oko 27% svjetske proizvodnje mlijeka. Ukupna proizvodnja, uz prosječnu mliječnost od 5.560 kg po kravi i po godini iznosila je 1996. godine 121 milijun tona, od kojih je 114 milijuna tona ili 94% otišlo na tržište (tablica 3). Produktivnost je po kravi najviša u Skandinaviji i Nizozemskoj, a slijede Francuska, Ujedinjeno kraljevstvo, Luksemburg, Belgija i Njemačka čija je produktivnost na razini prosjeka EU, dok je u Portugalu, Italiji, Španjolskoj, Austriji i Irskoj produktivnost ispod prosjeka.

Potrošnja mlijeka

Potrošnja mlijeka u EU dosegla je 1996. godine 112 milijuna tona, čime je potrošeno 93% lokalne proizvodnje, te ostvarena stopa samodovoljnosti od oko 108%. Daljnjih desetak milijuna tona proizvodnje EU apsorbira se interno na temelju subvencija posebnim skupinama potrošača.

Prosječni građanin EU godišnje potroši ekvivalent od 300 kg punomasnog mlijeka - i to oko 103 kg svježeg mlijeka, 4 kg vrhnja i fogurta, 2,5 kg kondenziranog mlijeka, 4,5 kg maslaca, 16,5 kg sira i drugih mliječnih proizvoda. Postoje velike razlike u potrošnji mlijeka po glavi stanovnika u zemljama članicama. Dok je u Irskoj i Danskoj godišnja potrošnja mlijeka po

glavi stanovnika iznimno visoka, s više od 500 kg ekvivalenta mlijeka, ta je potrošnja relativno niska u Grčkoj (96 kg), Španjolskoj (161 kg) i Portugalu (172 kg). Potrošnja po glavi stanovnika u Francuskoj, Nizozemskoj, Finskoj, Švedskoj, Belgiji/Luksemburgu i Njemačkoj neznatno je iznad, a u Ujedinjenom kraljevstvu i Italiji neznatno ispod prosjeka EU.

Tablica 3. - PROIZVODNJA I POTROŠNJA MLIJEKA U EU (15) 1996.

Table 3. - MILK PRODUCTION AND CONSUMPTION IN THE EU (15), 1996.

Zemlja Country	Proizvodnja Milijuni tona Production Mill. t	Godišnja mliječnost po kravi Annual yield per cow kg	Samodo- voljnost % Self - sufficiency rate %	Maslac Butter	Potrošnja po glavi Per capita consumption	
					Sir Cheese	Svježe mlijeko Fresh milk
Austria	3.034	4.400	110	n. i.	13.7	106.0
Belgium/Lux.	3.667	5.350	103	5.9	16.5	n. i.
Denmark	4.695	6.750	161	2.2	17.1	137.0
Finland	2.430	6.200	125	5.3	16.1	n. i.
France	25.083	5.700	102	8.4*	23.2	94.0
Germany	28.776	5.510	102	7.3	20.1	90.6
Greece	750	3.650	74	n. i.	20.1	n. i.
Ireland	5.400	4.400	199	3.9	n. i.	196
Italy	10.600	4.900	75	2.0	16.4	77.0*
Netherlands	11.000	6.800	174	3.5	16.1	130.4
Portugal	1.760	4.900	103	1.5	n. i.	88.0*
Spain	6.000	4.600	95	0.4	n. i.	122.0*
Sweden	3.310	7.000	100	1.8	16.6	150.1
UK	14.393	5.650	87	3.2	9.0	116.0*
EU (15)	120.898	5.560	108	n. i.	17.0	n. i.

n. i. = nema informacija *1995.

n. i. = no information *1995.

Obrasci potrošnje također znatno variraju među zemljama u odnosu na kategorije potrošenih mliječnih proizvoda. Irci, Skandinavci, Nizozemci, Španjolci i Britanci veliki su potrošači svježeg mlijeka. Francuzi, Nijemci, Belgijanci, Finci, Irci i Austrijanci najveći su potrošači maslaca, a potrošnja sira visoka je u Francuskoj, Grčkoj, Njemačkoj, Danskoj, Belgiji/Luksemburgu i Švedskoj.

Trendovi potrošnje kreću se u smjeru proizvoda od svježeg mlijeka kao što su jogurt i sir, dok potrošnja maslaca opada.

Ekvivalent od otprilike 10 milijuna tona mlijeka neto izvozi se iz EU. Različiti proizvodi imaju na svjetskom tržištu udio od 27% (maslac) do 76% (kondenzirano mlijeko) (tablica 4).

Tablica 4. - SVJETSKA TRGOVINA MLIJEČNIH PROIZVODA I UDIO EU, 1996.

Table 4. - WORLD TRADE WITH DAIRY PRODUCTS AND SHARE OF EU, 1996.

Proizvod - Product	Svjetsko	EU	Udio EU u
	tržište		svjetskom tržištu %
	World Market	1.000 t	Share of EU in
	1.000 t		World Market %
Maslac / Maslačno ulje - Butter / butteroil	720	187	26
Mlijeko u prahu (obrano) - Skim milk powder	830	227	27
Sir - Cheese	1.100	525	48
Mlijeko u prahu (naravno) - Whole milk powder	1.000	546	55
Kondenzirano mlijeko - Condensed milk	450	315	70
Kazein - Casein	155	62	40

Tržišna administracija

U ranim godinama EEZ proizvodne cijene mlijeka bile su stabilizirane tržišnim intervencijama za maslac i mlijeko u prahu, većinom kroz izvoz viška na svjetsko tržište. Do 1984. godine odgovor proizvođača na primamljive cijene mlijeka bio je toliko jak da su se morale uvesti kvote kako bi se zaustavilo povećanje proizvodnje. Takav sistem još uvijek postoji. Za razne članice EU različito su određene kvote za gospodarstva i mliječne pogone kojima se ograničava količina mlijeka koja smije otići na tržište. Za isporuke mlijeka veće od onih određenih kvotama naplaćuje se kazna. Posljednjih godina proizvodne cijene mlijeka stalno padaju, ali kvote se još uvijek u potpunosti popunjavaju, a u zemljama u kojima se s kvotama može trgovati one imaju znatnu vrijednost. Samo neke mediteranske zemlje (Portugal, Grčka, Španjolska) i Istočna Njemačka čini se da imaju teškoća u popunjavanju svojih kvota.

Izgledi na svjetskom tržištu

Pokazatelj stvarne razlike između domaćih i svjetskih cijena, što je posljedica različitih poljoprivrednih politika, je tzv. koeficijent nominalne potpore (nominal assistance coefficient - NAC) Organizacije za ekonomsku suradnju i razvoj (OECD), koji se izračunava kako za proizvodne tako i za prodajne cijene. Proizvodni NAC EU 1996. godine iznosio je 2,18 u usporedbi s prosječnim 2,11 za sve zemlje članice OECD i 1,85 za Sjedinjene države.

Kada ne bi bilo nikakvih subvencija niti nametnutih cijena NAC bi iznosio 1,00. Od 1986. do 1988. godine proizvodni NAC za mliječne proizvode u EU iznosio je 2,79. Od tada je znatno opao.

Iako se očekuje daljnje smanjenje subvencija, s opravdanjem se može pretpostaviti da će proizvođači mlijeka iz EU u budućnosti biti konkurentni na svjetskom tržištu. Sadašnja razmišljanja EU upućuju na zamjenu subvencija proizvođačima premijama za mliječne krave, tako da će kod samog proizvoda djelovati liberalnije tržišne sile. Međutim očekuje se da će premije za mliječne krave biti na raspolaganju samo za postojeće krave ili za ograničeni broj krava.

Mesna industrija

Proizvodnja govedine i teletine

Tradicionalno, oko 80% govedine i teletine bili su utovljeni bikovi, mladi volovi i junice, kao i krave izdvojene iz mliječnog stada. Mliječni je sektor također bio glavni izvor teladi za proizvodnju teletine. Međutim, nakon uvođenja mliječnih kvota 1984. godine, došlo je do ekspanzije proizvodnje govedine na bazi tovnje junadi. Naročito u Francuskoj, Ujedinjenom kraljevstvu, Španjolskoj, Irskoj, Italiji, Belgiji, Luksemburgu, Portugalu i Grčkoj tovnja junad ima važnu ulogu u stočnoj industriji (tablica 1). Godine 1996. više od jedne trećine goveda u EU bila su "ostala goveda", tj. većinom tovnja junad.

Produktivnost stoke u smislu količine mesa proizvedene po grlu najviša je u Italiji sa 131 kg, a slijede Grčka (122 kg), Nizozemska (121 kg), Belgija/Luksemburg (117 kg), Njemačka (98 kg), Francuska i Austrija (92 kg), Danska i Ujedinjeno kraljevstvo (90 kg), Španjolska (84 kg), Finska, Irska, Švedska (83 kg) i Portugal (71 kg). Visoka produktivnost po grlu u Italiji, Grčkoj, Nizozemskoj i Belgiji/Luksemburgu uzrokovana je većim udjelom intenzivnog tova mužjaka u tim zemljama nego u drugim članicama EU. Ukupna proizvodnja u EU iznosila je 8.126 milijuna tona govedih polovica, a to je 11,3% manje nego rekordne 1991. godine. Godine 1996. proizvodnja govedine opet je malo pala.

Oko 29,2 milijuna grla goveda otišlo je 1995. godine na klanje u EU. Govedina, i teletina proizvedena od toga iznosi otprilike 15% ukupne svjetske proizvodnje.

Potrošnja govedine

Ukupna potrošnja govedine u EU 1995. godine pala je na 7.446 milijuna tona, što predstavlja 6% manje nego 1991. godine, tako da je EU ostvarila stopu samodovoljnosti od 110% (tablica 5). Uznemirujuće rasprave o kravljem

ludilu (BSE) dovele su do daljnjeg smanjenja potrošnje tijekom 1996. godine, a stopa samodovoljnosti je porasla na 118%.

Tablica 5. - PROIZVODNJA I POTROŠNJA GOVEDINE U EU (15), 1995.

Table 5. - BEEF PRODUCTION AND CONSUMPTION IN THE EU (15), 1995.

Zemlja Country	Proizvodnja Production 1.000 t	Potrošnja Consumption 1.000 t	Samodovoljnost Selfsufficiency %	Potrošnja po glavi Per Capita Consumption
Austria*	208	159	131	19.7
Belgium / Lux	385	230	167	21.8
Denmark	185	101	183	19.3
Finland*	96	99	97	19.4
France	1.890	1.575	120	27.1
Germany	1.541	1.347	114	16.5
Greece	65	208	31	19.9
Ireland	560	57	982	15.9
Italy	965	1.478	65	25.8
Netherlands	530	317	167	20.5
Portugal	93	170	55	17.2
Spain	475	494	96	12.6
Sweden*	145	163	89	18.4
UK	1.025	1.048	98	17.9
EU (15)	8.163	7.446	110	20.0
EU (15) 1991.	9.232	7.920	116	21.6
% Promjene% - Change 95:91	-11.6	-6.0	-5.2	-7.4

* Još nije članica EU u 1991.

* Not yet member of EU in 1991.

Postoje ogromne razlike u potrošnji govedine/teletine po glavi stanovnika među zemljama članicama EU. Francuska (27,1 kg) i Italija (25,8 kg) bile su na vrhu tablice 1995. godine, dok je u Belgiji/Luksemburgu (21,8 kg) i Nizozemskoj (20,5 kg) potrošnja bila iznad prosjeka EU od 20 kg po glavi stanovnika. Znatno manja potrošnja od prosjeka zabilježena je u Španjolskoj (12,6 kg), Irskoj (15,9 kg), Portugalu (17,2 kg) i u Ujedinjenom kraljevstvu (17,9 kg), dok su ostale članice EU neznatno ispod prosjeka. Potrošnja po glavi pala je 1996. godine za daljnjih cca. 5% posebice u zemljama velikim potrošačima Njemačkoj, Francuskoj, Italiji i Ujedinjenom kraljevstvu, zbog rasprava o kravljem ludilu. U ovom trenutku nemoguće je predvidjeti da li će potrošnja opet porasti sada kada je problem kravljeg ludila riješen.

Velike količine govedine prevoze se iz zemalja članica koje imaju višak u one koje imaju manjak. Irska sa stopom samodovoljnosti od 982% proizvodi oko deset puta više mesa nego što troši, pa stoga ima višak od otprilike 500.000 tona. Veliki su viškovi također zabilježeni u Francuskoj (+310.000 tona), Nizozemskoj (+210.000 tona), Njemačkoj (+190.000 tona), Belgiji/Luksemburgu (155.000 tona), Danskoj (85.000 tona) i Austriji (+50.000 tona). Glavne zemlje uvoznice su Italija, s deficitom od otprilike 510.000 tona, Grčka (-140.000 tona), Portugal (-80.000 tona), Ujedinjeno kraljevstvo (-23.000 tona), Španjolska (-20.000 tona) i Švedska (-18.000 tona).

Oko 1,2 milijuna tona govedine izvezeno je 1995. godine iz Zajednice, nasuprot uvozu od otprilike 440.000 tona. Kako je proizvodnja relativno stabilna, pad potražnje za govedinom zbog rasprava o kravljem ludilu dovodi do velikih problema s viškovima, tako da su za 1996. godinu dogovorene dodatne intervencijske kupovine do 500.000 tona, s ciljem da se stabilizira interno tržište goveđeg mesa. Usprkos tome što je proizvodnja - u usporedbi s 1991. godinom - smanjena, EU još uvijek nosi potencijalni višak od otprilike 1 milijun tona godišnje, kojega se treba osloboditi na svjetskom tržištu.

Tržišna administracija

Jednako kao i mlijeko, goveđe je meso dio tržišne administracije EU. Prvih godina Vijeće ministara odlučilo se za određivanje osnovnih cijena govedine na početku svake administrativne godine, pa, kad bi cijene pale ispod 90% osnovnih cijena (tj. intervencijske cijene), Povjerenstvo je moralo intervenirati kupovinom za izvoz ili za zalihe unutar Zajednice, kako bi se cijene na tržištu stabilizirale. Velika promjena u pristupu dogodila se 1992. godine, kad je naglasak prebačen s kupovine intervencijskih zaliha na plaćanje premija za goveda držana na farmama. Tako je odlučeno da se godišnja intervencijska kupovina smanji sa 750.000 tona 1993. godine na 350.000 tona 1995. godine.

Novi programi premija uključuju godišnju isplatu premije za govedo koja je ograničena s obzirom na broj životinja na farmi, a određuje se u odnosu na neku odabranu godinu. Nadalje, isplata premije uvjetovana je maksimalnom gustoćom od dvije jединke po hektaru. Druga premija isplaćuje se za mužjake u dobi od 10-22 mjeseca. Plaća se do granice od 90 grla po farmi, jednom u životnom vijeku za bikove, te dva puta za volove, a regionalno je ograničena kvotama. U ovom slučaju također treba poštovati propis od dva grla po hektaru. Izvansezonska premija isplaćuje se u zemljama kao što je Irska od 1. siječnja do 20. travnja s ciljem da se poljoprivrednike ohrabri da svoju utovljenu stoku stave na tržište kasnije od jesenske sezone. Postoji tzv. ekstenzifikacijska premija, koja se plaća uzgajivačima stoke koji ne samo da poštuju propis od dva komada goveda po hektaru, nego im je gustoća manja od

1,4 ili 1,2 grla po hektaru. I konačno, postoji i premija za zaklanu telad, koja se plaća za svako muško tele koje se pošalje na klanje prije nego navrši 20 dana.

U budućnosti se može očekivati nastavak liberalizacije tržišta i plaćanje većih premija za manji broj životinja u okviru raznih sistema kvota, s ciljem da se smanje viškovi govedine. Bez tržišnih intervencija i isplata premija, specijalizirana proizvodnja govedine u EU nema ekonomsku sposobnost da se održi na životu.

Izgleđi na svjetskom tržištu

U vezi s izgledima da se u budućnosti višak govedine EU proda na svjetskom tržištu, situacija nije tako dobra kao sa svjetskim tržištem mlijeka. Godine 1996. proizvodni koeficijent nominalne potpore (NAC) za govedinu i teletinu iznosio je 2,76 u uspoređbi s prosjekom OECD od 1,60 i s proizvodnim NAC u Sjedinjenim državama od 1,05. Uspoređbe radi, proizvodni NAC istočnoeuropskih država mnogo je niži: Češka republika 1,32, Mađarska 1,07, Poljska 0,99. Čini se da će zbog budućih liberalnijih tržišta EU kupovati više mesa na svjetskom tržištu, a sama manje proizvoditi, pa stoga izgledi za proizvodnju govedine u EU nisu dobri.

Zaključak

Govedarska industrija EU uglavnom se sastoji od malih i srednjih obiteljskih gospodarstava koja proizvode mlijeko i meso. Zahvaljujući tehničkom napretku mliječnost krava raste, a farme postaju sve veće, što dovodi do naglog pada broja proizvođača mlijeka. Izgleđi za proizvodnju mlijeka u EU su dobri zbog toga što drugi značajni svjetski proizvođači koji ostvaruju višak trenutno subvencioniraju svoje mliječne industrije u podjednanim iznosima kao EU, a zemlje s nižim proizvodnim cijenama neće biti u mogućnosti da ponude tražene količine. Budući da su trendovi potrošnje unutar EU lagano pozitivni, a da svjetsko tržište za mliječne proizvode stalno raste, opći izgledi za proizvođače mlijeka u EU su povoljni.

S druge strane, proizvodnja govedine i teletine u EU je prevelika i suočena s problemom pada potrošačkih trendova. Osim toga, izgledi za prodaju većih količina mesa na svjetskom tržištu bez subvencija su loši. Zapravo, vjerojatno je da će s daljnjom liberalizacijom pristupa u EU dodatne količine mesa stići na tržište EU. Izgleđi za širenje govedarske industrije EU su stoga loši, i budući će proizvodnja govedine morati dolaziti ili iz mliječnih stada ili iz tovnih stada koja imaju osiguranje postojanje kroz isplate premija.

Zajednička tržišna administracija EU koja je uvedena 1967. i 1968. godine nije samo doprinijela ostvarivanju samodovoljnosti i proizvodnji viškova mlijeka i goveđeg mesa, već je i učinkovito zaštitila opstanak mnogih

obiteljskih gospodarstava. Strukturalni razvoj u smjeru većih i učinkovitijih mliječnih gospodarstava, ograničena i kvotama zaštićena gospodarstva za uzgoj tovne junadi i ograničeni broj pogona za tov goveda bit će rezultati veće liberalizacije unutar sporazuma Svjetske trgovinske organizacije (WTO) koji će stupiti na snagu nakon 1999. godine. Očekuje se da će i proizvođači mlijeka i proizvođači mesa biti zaštićeni kvotama od sila sa svjetskog tržišta, no dok proizvođači mlijeka u EU mogu računati s time da će biti blizu konkurentnosti, proizvođači mesa najvjerojatnije neće. Stoga će neko vrijeme u EU orijentacija stada vjerojatno više biti usmjerena proizvodnji mlijeka.

Bibliografija:

1. Agra-Europe: "Produktionsanteile unad EAGFL-Ruckflusse differieren stark", Europa-Nachrichten, str. 17-21, Nr. 24, 1997, Bonn
2. Arbeitsgemeinschaft Deutscher Rindzuechter e. V. (ADR), Godišnji izvještaji "Rinderproduktion in der Bundesrepublik Deutschland", 1990-1996, Bonn
3. FAO "Yearbook Produktion", Sv. 49, 1995, Rim 1996, str. 235 i dalje
4. OECD "Agricultural Policies in OECD-Countries - Measurement of Support and Background Information", 1997, Pariz, str. 166 i dalje
5. OECD "Agricultural Policies in OECD-Countries - Monitoring and Evaluation", 1997, Pariz, str. 84 i dalje
6. ZMP "Bilanz '96 Milch - Deutschland, EU, Weltmarkt", 1997, Bonn, str. 201 i dalje
7. ZMP "Bilanz '96 Vieh und Fleisch - Deutschland, EU, Weltmarkt", 1997, Bonn, str. 220 i dalje

MILK AND BEEF PRODUCTION IN THE EUROPEAN UNION AND THE LEGISLATION CHARACTERISTICS IN THIS FIELD

Summary

About two million cattle breeders in the EU produce 27% of milk and 15% of world beef production thus realizing 30% of the income from the products within the market administration of the EU. Most of the production units are family farms which are rapidly growing in size while decreasing in number owing to the growth in productivity and recently introduced quotas. The trend of milk and its products consumption is slightly positive but negative in beef, mainly because of the BSE - the cow madness problem. About 10% of milk production and 18% of beef production are exported but with a considerable financial support. By further liberalization of the approach to the EU market an increase in beef imports but not in milk products is expected. The EU could become competitive on the world milk market. Since the production prices of the EU cattle breeders are getting near the prices on the world market they will have to be paid premiums - particularly for beef - if they are to survive.

Key words: cattle, milk, beef, EU, market, export, import, legislation

Primljeno: 20.11.1997.